

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

(Α) Παραπομπή Ζητημάτων Αντισυνταγματικότητας δυνάμει του Αρ. 144 του Συντάγματος

1. Η πρόνοια του Αρ. 144 περί παραπομπής στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο ζητημάτων αντισυνταγματικότητας καταργήθηκε με το Ν. 33/64. Στην **Ibrahim v. Attorney - General** (1964) - C.L.R. 195: αποφασίσθηκε ότι θέματα Συνταγματικότητας θα αποφασίζονται από τα Δικαστήρια ως νομικά ζητήματα στη διαδικασία (as questions of law in the proceedings)

Στη διάρκεια που βρισκόταν σε ισχύ η σχετική πρόνοια του Αρ. 144 είχε σημειωθεί εκτεταμένη κατάχρηση της. Αυτό προκύπτει από την σχετική Νομολογία. Μάλιστα το τότε High Court of Justice είχε επιδείξει την απaréσκεια του και είχε θέσει τρεις προϋποθέσεις για την παραπομπή ζητημάτων αντισυνταγματικότητας. (Βλ. **Miliotis v. Hussein** (1963) 2 C.L.R. 287).

Παρά τα όσα προβλέπονται στο Αρ. 8(2) (α) του τροποποιητικού περί Απονομής της Δικαιοσύνης Νόμου θεωρώ ότι θα επιχειρείται κατάχρηση του δικαιώματος παραπομπής ζητημάτων αντισυνταγματικότητας με συνέπεια την απώλεια πολύτιμου Δικαστικού χρόνου που θα χρειάζεται κατά την εξέταση αιτημάτων παραπομπής.

2. Συμφωνώ ότι θέματα ερμηνείας του Συντάγματος πρέπει να αποφασίζονται τελεσιδικώς από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο.

Ωστόσο είναι προτιμότερο να παραμείνει η κατάσταση ως έχει διατυπωθεί στην **Ibrahim**. Να επιλύονται τα συνταγματικά θέματα από τα πρωτοβάθμια Δικαστήρια και το Εφετείο και να παραπέμπονται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο μόνο από το τριτοβάθμιο Ανώτατο Δικαστήριο κάτω από προϋποθέσεις που τάσσονται στον τροποποιητικό περί Απονομής της Δικαιοσύνης Νόμο και εφόσον εγείρουν θέμα αντισυνταγματικότητας το οποίο είναι ουσιώδες για την επίλυση επίδικου θέματος και το οποίο εγείρει εξειδικευμένο θέμα συνταγματικότητας και όχι γενικό και εγείρεται με τον ενδεδειγμένο τρόπο (βλ. **Miliotis** πιο πάνω).

(Β) Γνωμοδοτικό Δικαστικό Συμβούλιο - Σύνθεση Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου Αρ. 5 και 9 του Τροποποιητικού Περί Απονομής Δικαιοσύνης Νόμου.

3. Στην αποτίμηση των πιο πάνω διατάξεων πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι το Αρ. 157(1) και (2) του Συντάγματος είναι θεμελιώδες άρθρο και δεν μπορεί να τύχει τροποποίησης ή κατάργησης. Πρόσθετα η απόπειρα κατάργησης του μέσα από τις πιο πάνω διατάξεις είναι άκρως αντιφατική προς το προοίμιο του περί της Ενδέκατης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμου το οποίο αναφέρει «**ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ τα Αρ. 136, 144, 146 και 155 του Συντάγματος δεν περιλαμβάνονται στα**

θεμελιώδη Άρθρα του Συντάγματος τα οποία δεν μπορούν με οποιοδήποτε τρόπο να τροποποιηθούν ή να καταργηθούν»

4. Τα όσα αναφέρονται στο προοίμιο του τροποποιητικού περί Απονομής της Δικαιοσύνης Νόμου περί υποδείξεων της Greco και της επιτροπής Βενετίας ουδόλως δικαιολογούν την κατάργηση θεμελιώδους διάταξης του Συντάγματος. Ούτε μπορούν να δικαιολογήσουν την επίκληση του δικαίου της ανάγκης. Η σημερινή κατάσταση δεν είναι όμοια με εκείνη που επικρατούσε το έτος 1964. Σύμφωνα με το προοίμιο του Νόμου 33/64 «τα πρόσφατα γεγονότα έχουν καταστήσει αδύνατη την λειτουργία του Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανώτατου Δικαστηρίου». Σήμερα δεν επικρατούν οποιαδήποτε γεγονότα που καθιστούν αδύνατη την λειτουργία του Ανώτατου Δικαστηρίου.
5. Τέλος το Αρ. 49(1) του Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπαγορεύει σεβασμό προς τις Συνταγματικές παραδόσεις των Κρατών Μελών και έχει ερμηνευθεί ότι τυγχάνει εφαρμογής και στην έννομη τάξη της Κύπρου (βλ. Ηλιάδης κ.α. v. Δημοκρατίας, Ποινικές Εφέσεις 2/2018, 3/2018 / 12.9.2018). Επομένως στα όσα έχουν υποδείξει τα πιο πάνω Διεθνή Σώματα μπορεί να γίνει παραπομπή στη Συνταγματική τάξη που περιλαμβάνεται στο Αρ. 157.
6. Δεν πρέπει να παραγνωρισθεί ότι το Ανώτατο Δικαστήριο, ως έχει διαφανεί από την πρόσφατη απόφαση Μιχαηλίδης v. Δημοκρατίας θα κηρύξει χωρίς άλλο τις πιο πάνω διατάξεις αντισυνταγματικές. Πρόκειται επομένως για μια μάταιη άσκηση η οποία θα οδηγήσει σε αχρείαστη και ζημιογόνα αναταραχή στους κόλπους της Δικαιοσύνης.
7. Ανεξάρτητα από όλα τα πιο πάνω θεωρώ ότι στόχος μας πρέπει να είναι η βελτίωση των δομών απονομής της δικαιοσύνης και η κατοχύρωση και εμπέδωση της ανεξαρτησίας και αμεροληψίας των Λειτουργών της Δικαιοσύνης, ως υπαγορεύεται από το Αρ. 30 (2) του Συντάγματος.
8. Έχω τη σταθερή άποψη ότι η συμμετοχή του Γενικού Εισαγγελέα και Δικηγόρων στα σώματα προσλήψεων και προαγωγών Δικαστικών Λειτουργών είτε ως συμβουλευτικά όργανα είτε υπό την ιδιότητα μέλους του αποφασίζοντος οργάνου κάθε άλλο παρά συμβάλλει στην επίτευξη των πιο πάνω στόχων. Συγκεκριμένα:
 - (α) Ο Γενικός Εισαγγελέας είναι καθημερινός διάδικος ενώπιον των Δικαστηρίων. Υπενθυμίζω την πρόσφατη σφοδρότατη σύγκρουση μεταξύ του Γενικού Εισαγγελέα και του Ανώτατου Δικαστηρίου. Θα ήταν αφελές να αναμένεται ότι ο Γενικός Εισαγγελέας θα αξιολογήσει αμερόληπτα Δικαστή με την απόφαση του οποίου έχει διαφωνήσει δημόσια.

(β) Το ίδιο ισχύει και για τους δικηγόρους. Δεν αναμένεται να αξιολογήσουν αμερόληπτα Δικαστή που αποφάνθηκε εναντίον πελάτη τους. Ζούμε στην Κύπρο « **this is Cyprus** ». Δεν είναι τόπος Αγίων. Η συμμετοχή τους στα πιο πάνω όργανα συνεπάγεται αξιολόγηση του έργου των υποψήφιων Δικαστών. Ωστόσο οι τελευταίοι εκδικάζουν και τις υποθέσεις των δικηγόρων μελών των πιο πάνω σωμάτων. Επομένως η σταδιοδρομία του δικαστή εξαρτάται και από την ψήφο του Δικηγόρου μέλους των πιο πάνω σωμάτων ο οποίος είναι και δικηγόρος διαδίκου. Η εμφάνιση Δικηγόρου εργοδότη τέκνου Δικαστή ενώπιον του Δικαστή αποδοκιμάστηκε από το ΕΔΑΔ και την Κυπριακή κοινή γνώμη γιατί παραβιάζει την αρχή της αντικειμενικής αμεροληψίας. Μυρίζει διαπλοκή. Τώρα επιχειρείται μια νέα τάξη διαπλοκής η οποία θα ενδυθεί με το μανδύα της νομιμότητας.

(γ) Θεώρηση της πιο πάνω συμμετοχής από την σκοπιά της αντικειμενικής αμεροληψίας είναι βέβαιο πως ένας Δικαστής ο οποίος επλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ένας από τους Δικηγόρους είναι μέλος των πιο πάνω σωμάτων δεν μπορεί να θεωρηθεί αμερόληπτος. Ο δικηγόρος του αντίδικου θα μπορεί επιτυχώς να αιτηθεί εξαίρεση του δικηγόρου που μετέχει στα πιο πάνω σώματα, υποβάλλονται απλώς:

«Έντιμε Κύριε Δικαστά έχω πληροφορηθεί ότι είσθε υποψήφιος για τη θέση Προέδρου του Επαρχιακού Δικαστηρίου και ο ευπαιδευτος συνάδελφος είναι μέλος του Συμβουλευτικού ή αποφασίζοντος οργάνου»

9. Πρόσθετα θεωρώ με όλο το σεβασμό ότι η πιο πάνω συμμετοχή δικηγόρων δημιουργεί μια κάστα προνομιούχων δικηγόρων η οποία δεν μπορεί να γίνει ανεκτή από τους συναδέλφους μας. Η συμμετοχή δικηγόρων έχει δοκιμασθεί με το Νόμο 33/64 και καταργήθηκε γιατί είχε αποτύχει παταγωδώς.
10. Αναφορικά με τη συμμετοχή των Δικαστών των Πρωτοβάθμιων και Δευτεροβάθμιων Δικαστηρίων στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο θεωρώ ότι δεν θα συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασης. Η ανάληψη αρμοδιότητας από δικαστή Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου να αποφασίζει για την ανέλιξη συναδέλφων του παραβιάζει την Αρχή της Αμεροληψίας. Επί του προκειμένου μπορεί να λεχθεί ότι ο Δικαστής μέλος του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου μπορεί να μη ψηφίσει υπέρ ενός υποψήφιου για προαγωγή τον οποίο θα θεωρήσει ως μελλοντικό ανθυποψήφιο του για προαγωγή.

Πρόσθετα η συμμετοχή Δικαστών της πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμια Δικαιοσύνης στα σώματα προαγωγών θα δημιουργήσει κλίκες μεταξύ Δικαστών, «γλύψιμο» των μελών του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου και δημιουργία προνομιούχων, κατά κάποιο τρόπο, στις τάξεις των Πρωτοβάθμιων και Δευτεροβάθμιων Δικαστών. Εάν δεν υπήρχαν τα συνταγματικά κωλύματα στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο θα μπορούσαν να μετέχουν Πανεπιστημιακοί - Νομικοί.

11. Τα όσα έχω υποστηρίξει περί εξάρτησης του Δικαστή από τους Δικηγόρους ενισχύονται με τρόπο απόλυτο από την πρόσφατη διαρροή των συστάσεων των Τοπικών Συλλόγων σε σχέση με τις προαγωγές Επαρχιακών Δικαστών.
12. Υπό το φως όλων των ανωτέρω εισηγούμαι όπως όλες οι πιο πάνω Διατάξεις αφαιρεθούν από το Νομοσχέδιο

(Γ) Εισηγήσεις για τη βελτίωση της κατάστασης

13. Δεν παραγνωρίζω ότι οι διαδικασίες και τα κριτήρια που διέπουν τις προσλήψεις και προαγωγές των Δικαστικών Λειτουργών πάσχουν πολλαπλώς. Ωστόσο η κατάσταση μπορεί να βελτιωθεί σε σημαντικό βαθμό ως ακολούθως:

(α) Το Αρ. 6 του περί Δικαστηρίων Νόμου του 1960 (14/60), καθορίζει τα προσόντα για διορισμό στις διάφορες θέσεις της Δικαστικής υπηρεσίας. Είναι Συνταγματικώς εφικτό στο Νόμο 14/60 να εισαχθούν πρόνοιες που να περιλαμβάνουν τα προσόντα, κριτήρια, τη διαδικασία - μπορεί να περιλαμβάνει και εξετάσεις και όλα τα συναφή που είναι απαραίτητα για την εμπέδωση της αξιοκρατίας και της διαφάνειας.

Μπορεί στα όσα θα περιληφθούν στο Νόμο 14/60 να δοθεί και συνταγματική υπόσταση μέσα από τη πιο κάτω τροποποίηση του αρ. 158 του Συντάγματος «Νόμος ήθελε προβλέψει για τα προσόντα, κριτήρια, διαδικασία κλπ. προσλήψεων και προαγωγών των Δικαστών».

(Δ) Εμπλουτισμός Δικαστηρίων από προσοντούχους Δικηγόρους - Επιφύλαξη του Αρ. 5(γ) και 9 (α) του τροποποιητικού περί Απονομής της Δικαιοσύνης Νόμου

14. Θεωρώ ότι οι πιο πάνω διατάξεις παραβιάζουν την αρχή του ίσου μέτρου κρίσεως, η οποία αποτελεί πτυχή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και την αρχή της επίλογης του πιο κατάλληλου υποψηφίου. Αυτό που μπορεί να περιληφθεί σε ένα Νόμο είναι τα προσόντα. Μπορεί, επίσης να προβλεφθεί ότι ένα πρόσθετο προσόν θα αποτελεί πλεονέκτημα. Οι συνάδελφοι δικηγόροι που επιθυμούν να τύχουν διορισμού σε Ανώτερες Δικαστικές θέσεις μπορεί να το πετύχουν μέσα από τα προσόντα, την πείρα τους, και πρωτίστως το ήθος τους. Δεν χρειάζονται νομοθετικό «σπρώξιμο».

(Ε) Οι κύριες επιδιώξεις του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου

15. Με όλο το σεβασμό έχω παρατηρήσει ότι έχει δοθεί υπέρμετρη βαρύτητα στη σύνθεση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Ωστόσο θεωρώ ότι αυτό που ενδιαφέρει πρωτίστως τη μεγάλη μάζα των συναδέλφων μας και πρέπει να αποτελεί τον πρώτιστο στόχο μας είναι η αναβάθμιση του δικηγορικού επαγγέλματος, η βελτίωση των συνθηκών άσκησης του και η αύξηση της δικηγορικής ύλης, των μέτρων εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων, κλπ.

Έχω την άποψη πως ο Παγκύριος Δικηγορικός Σύλλογος πρέπει κατά προτεραιότητα να ετοιμάσει εισηγήσεις και προτάσεις που θα οδηγούν στην πραγμάτωση των πιο πάνω στόχων και θα αποτρέπουν τη μείωση της δικηγορικής ύλης, και θα συμβάλουν στην ευημερία των συναδέλφων. Προς τούτο είναι απαραίτητη η υποβολή εποικοδομητικών εισηγήσεων στα κέντρα λήψης αποφάσεων και η προώθηση και η συζήτηση τους με συναινετικό πνεύμα. Η πολιτική της αντιπαράθεσης με το Ανώτατο Δικαστήριο, μέσα από τον προπηλακισμό των Δικαστικών Λειτουργών και η προσπάθεια αφαίρεσης συνταγματικώς κατοχυρωμένων αρμοδιοτήτων από το Ανώτατο Δικαστήριο της Πολιτείας ουδόλως εξυπηρετεί τα ζωτικά συμφέροντα της μεγάλης μάζας των δικηγόρων. Καλή η μεταρρύθμιση αλλά μέχρι να υλοποιηθεί θα εξαφανισθεί η δικηγορική ύλη.

Συναδελφικά

Δ. ΚΑΛΛΗΣ